

Moderne tider. Aktiv krisestyring – er Keynes tilbage?

Temanummer: Cybersikkerhed

På sin vis har forskningen i Keynes' forfatterskab vist sig at være særdeles sejlivet. Således dannede dette baggrunden for den keynesianske æra og gav nogen inspiration til den ny-keynesianske teoridannelse. Der forskes også stadigvæk aktivt i forfatter-skabet især inden for post keynesianske kredse. Om end i perioder under pres forsvandt keynesianis-

men dog aldrig helt, og efter The Great Recession og Covid-19-pandemien er keynesianismen så aktivt tilbage i makroteorien? Og hvad med den post keynesianske tænkning? Vinder denne også øget anerkendelse? Om især disse aspekter handler nærværende artikel.

Om Keynes, keynesianisme og moderne tider

På sin vis har forskningen i Keynes' forfatterskab vist sig at være særdeles sejlivet. Af helt naturlige årsager beskæftigede mange sig med hans tanker i forbindelse med keynesianismens gennembrud, som for alvor tog fart efter 2. Verdenskrig. I en Kuhnsk terminologi var der en del paradigmatisk normalvidenskabelig forskning, som skulle på plads.

Med *The General Theory* var rammerne for det nye paradigme givet. Og med Keynes' tidlige død allerede i april 1946 var det især op til andre end ham selv at udfylde, hvad der nu skulle til for at gøre *The General Theory* til et egentlig makroøkonomisk paradigme.¹ Som eksempelvis beskrevet i Olesen (2008) blev den dominerende fortolkning af *The General Theory* hurtigt forankret i, hvad der benævnes for den neoklassiske syntese; blandt andet på baggrund af fremstillingen i Modigliani, (1944). I denne forståelse var Keynes' tankegang ikke generel. Han beskrev i stedet for et specielt tilfælde. Nemlig, hvordan en økonomi kan låses fast i en lavkonjunktur, når især løndannelsen er infleksibel. Keynes var altså lig med kriseteori i en situation, hvor markedskræfterne var sat afgørende ud af kraft.

Med et sådant perspektiv kom keynesianismen hurtigt til at fokusere på det kortere sigt i den økonomiske analyse. Det grundlæggende problem var, hvorledes et makroøkonomisk udfald fastholdes så tæt på fuld beskæftigelsessituationen som overhovedet muligt. Midlet til at opnå den størst mulige minimering af konjunkturudsvingene blev den efterspørgselsregulerende økonomiske politik – ofte benævnt for ”stop-and-go”-politikken. På sigt tog markedsmekanismen over. På sigt sikrede ændringer i de relevante relative prisforhold, at det aktuelle outputniveau var maksimeret. På sigt tog altså mere klassiske teoretiske dyder over.

FINN OLESEN

Professor, Institut for
Økonomi og Ledelse,
Aalborg Universitet,
finn@business.aau.dk

Men nogle makroøkonomer var ikke tilfredse med denne fortolkning af Keynes' teoretiske univers. Set i deres perspektiv var fortolkningen ganske forkert. Keynes' forståelsesramme var virkelig en *generel* teoridannelse, som kunne forholde sig til, hvad der skete i monetære produktionsøkonomier, uanset om disse befandt sig i en økonomisk krise, i fuld beskæftigelse eller i en boom-like situation. Og så gjorde Keynes brug af en fundamental set anden metodologi end den, som den keynesianske mainstream (den neoklassiske syntese) og andre mere klassisk orienterede økonomer anvendte. Og disse post keynesianske ryster gentog deres kritik ofte og tit med en vedvarende intensitet, der ikke så ud til at kunne aves, selv når de talte for døve ører. Hvorfor dog gå op i tilsyneladende teoretiske spidsfindigheder, når nu der stort set var en bred tilslutning til, hvordan økonomierne skulle forsøges styret mest hensigtsmæssigt gennem økonomisk politik? Med Richard Nixon så var 1960'erne en tid, hvor "we are all Keynesians now".

Og senere fulgte som bekendt en periode præget af den monetaristiske tankegang. Ofte sættes startskuddet for denne revolte i makroteorien til Milton Friedmans Presidential Address fra december 1967 (jf. eksempelvis Olesen, 2019). Som bekendt kom denne tænkning efterfølgende til at bane vejen frem mod den ny-klassiske teoris indtog, hvor især Robert E. Lucas indtager den ledende rolle. Sammen med den ny-keynesianske tankegang skabte disse to forståelsesrammer basis for den nuværende moderne makroøkonomiske mainstream. Dermed holdt en ny syntese – New Neoclassical Synthesis (NNS) (jf. Goodfriend, 2004) – med sine DSGE-modeller sit indtog på den makroøkonomiske scene, som den hurtigt kom til at dominere.²

På det kortere sigt kan moderne økonomier godt være kendetegnet ved trægheder og imperfektioner, som kan fremkalde et inoptimalt makroøkonomisk udfald – hvorfor også en aktiv økonomisk politisk indsats måske kan gøre en positiv forskel – men på længere sigt sejrer markedsmekanismen. Denne er på sigt så effektiv, at økonomien bringes tilbage på sin ligevægtssti, hvor en intertemporal optimal forbrugsplanlægning realiseres; for en kritik af tankegangen kan der henvises til Byrialsen og Olesen (2014). Også derfor var det ved anvendelse af denne tankegang f.eks. nødvendigt at foretage en deregulering af den finansielle sektor, som det faktisk skete i såvel USA som i EU med den hensigt at fremkalde en større mængde likviditet til en lavere pris (rente). Og faktisk var det forbavsende få, som kritiserede denne tænkning for at være ude af trit med virkelighedens kompleksitet. Og endnu færre stillede spørgsmålstegn ved tankegangen metodologi.³

Men er teori og metodologi nu uden betydning?

korrekt teoretisk forankring og anvendelse af den rigtige metodologi er begge kommet for at blive i økonomi; også selv om nogle måtte have sværere end andre ved at erkende og anerkende dette.

Nej, selvfølgelig ikke (se f.eks. Olesen 2012, 2010, 2009 og 2007). Med en forkert teori (og metodologi) kan man jo analysere virkelighedens kompleksitet forkert. Og finder man i denne problematiske forhold af en sådan størrelsesorden, at man vælger at gribe ind gennem konkrete økonomisk politiske tiltag, kan man jo komme til at dreje på de forkerte håndtag med uønskede ex post konsekvenser til følge. Så jo; korrekt teoretisk forankring og anvendelse af den rigtige metodologi er begge kommet for at blive i økonomi; også selv om nogle måtte have sværere end andre ved at erkende og anerkende dette.

Og netop også derfor er den post keynesianske sang blevet sunget så længe, som tilfældet er. Gennem tiderne selvfølgelig mere eller mindre kraftigt alt efter, hvordan de faktiske vilkår nu engang var – både konjunkturmæssigt og hvad angik indholdet i den herskende makroøkonomiske mainstream.

Om netop keynesianismens nuværende status som relevant makroøkonomisk forståelsesramme og bestandigheden i den post keynesianske fastholdenhed og de ovenfor nævnte forhold handler dette essay. I de efterfølgende afsnit vil forskellige aspekter derfor blive taget op til nærmere behandling.

Vejres der morgenluft hos non-mainstream makroøkonomer?

Makroøkonomisk set var tiden før The Great Recession som ovenfor beskrevet i al væsentlighed præget af en mainstream konsensus. TINA-princippet syntes at have været gældende (som Margaret Thatcher ofte udtrykte sig: There Is No Alternative). Men med den globale finansielle krises indtog fra 2008 – se Bork (2019) for en god og kort belysning af den globale finanskrisen – der efterfølgende slog over i en egentlig realøkonomisk recession, kom mainstream tankegangen under pres. Hvorfor forudså mainstream slet ikke dette omfattende tilbageslag i den globale økonomi? Hvor var forståelsen af finansielle forholds afgørende betydning for, hvorledes de økonomiske processer forløber i moderne globalt interagerende økonomier? Og hvad var det relevante policy-svar på krisen, når nu der hos mainstream var en så ensidig markant fokusering på udfordringen af en optimal pengepolitik, og virkeligheden tilsagde, at ”facts of life” var et rentemæssigt zero-bound-scenario?

Flere kritiske ryster – især selvfølgelig, men ikke udelukkende, af en heterodoks observans – råbte op om behovet for forandring. Og også fra mange økonomistuderende kom spørgsmålet: lærer vi om økonomi på den rette måde? Således opstod eksempelvis i UK the ”post-crash economics society”, hvor de studerende efterlyste mere pluralisme gennem f.eks. en introduktion til alternative tilgange til økonomi, kendskab til økonomis udviklingshistorie og et bedre samspil mellem lærebøgernes teoretiske udsagn og virkelighedens realiteter (jf. Taylor, 2016). Hos nogle non-mainstreamere vejredes endda så megen morgenluft, at de ligefrem anså et egentlig paradigmeskift i makroteori for muligt. Og rigtigt er det da også, at alvorlige økonomiske kriser kan sætte den herskende tænkning under pres (se f.eks. Olesen, 2014). Det ved vi fra den økonomiske teoris udviklingshistorie. Men et egentligt paradigmeskifte som konsekvens af The Great Recession? Næppe. Men forandring – helt sik-

kert. Således har flere toneangivende mainstreamere antydnet mulige udviklingsspor – for nu blot at nævne et par klassiske referencer: se Galí (2018) og Christiano o.a. (2018). Hvor meget teoretisk forandring, der faktisk kommer til at blive realiseret, må fremtiden vise.

Økonomisk-politisk synes konklusionen derimod at være den, at der også blandt mainstreamerne har været en ganske betydelig lydhørhed overfor ønskerne om at bruge den økonomisk politik aktivt i den udstrækning, som det måtte være muligt. Dette er læren af, hvad der skete efter udbruddet af The Great Recession i mange lande. Den pengepolitiske indsats blev fornyet gennem indførsel af såkaldte ukonventionelle tiltag (Q.E.-aktiviteter); jf. erfaringerne fra FED og ECB: massiv indsats for at stille en tilstrækkelig likviditet til rådighed for den finansielle sektor og et forsøg gennem opkøb af lange papirer på at presse den lange rente ned. Begge med den primære hensigt at forsøge at stimulere aktiviteten i den private sektor. Og sekundært vel også med den hensigt at gøre livet lidt lettere for flere finansministre, når de skulle ud og finansiere deres voksende offentlige budgetunderskud gennem lånoptagelse. Samtidig blev også finanspolitikken i et vist omfang revitaliseret. I netop et "zero-bound-scenario" syntes denne at virke bedre, end mainstream traditionelt tidligere havde vurderet (jf. Blanchard og Leigh, 2013). Ekspansive tiltag blev derfor gennemført – i nogle lande mere markant end i andre.⁴ I bund og grund altså en art konjunkturstabiliserende efterspørgselsrettet økonomisk-politisk strategi med keynesianske kendetegn.

➤➤ Hjælpepakker af en historisk set ukendt størrelser er blevet – og bliver – gennemført i de forskellige lande. Så talrige er disse tiltag, også i Danmark, at næppe nogen længere har styr på dem alle og deres konkrete indhold. Har man nogensinde før i moderne tid set mage til gennemført renlivet keynesianisme?

Og nu, hvor den globale verden er sendt til tælling på grund af Covid-19-virusen, er strategien endnu klarere. Økonomierne må understøttes aktivt finansielt som også realøkonomisk. Hjælpepakker af en historisk set ukendt størrelser er blevet – og bliver – gennemført i de forskellige lande. Så talrige er disse tiltag, også i Danmark, at næppe nogen længere har styr på dem alle og deres konkrete indhold. Har man nogensinde før i moderne tid set mage til gennemført renlivet keynesianisme?

Udsagnet om vejringen af morgenluft har dermed lige nu en hel del for sig, når udformningen af den praktiske økonomiske politik skal vurderes. I koret af økonomer, som anbefaler en aktiv økonomisk politik strategi i de nuværende Covid-19-tider, ses nu ikke længere blot heterodokse ryster, men også en ganske udbredt skare af mainstream teoritro væbnere.

Er keynesianismen død?

På denne baggrund kan man spørge sig selv: er keynesianismen død? Svaret herpå er både ja og nej. Det er afhængigt af, dels hvad man definerer som keynesianisme, dels perspektivet: død eller levende i henseende til hvad?

På sin vis har den form for keynesianisme, der tager sit udgangspunkt i den neoklassiske syntese på baggrund af bl.a. Modigliani (1944), været til stede i den makroøkonomiske tænkning lige siden sin fødsel. Fokus på imperfektioner og stive priser på kort sigt, som kunne fremkalde inoptimale makroøkonomiske situationer, der sommetider er af en sådan størrelsesorden, at markedsmechanismens styrke og effektivitet må understøttes af økonomisk-politiske tiltag, har været effektivt til stede i den økonomisk politiske planlægning i de fleste lande siden, det keynesianske paradigme slog igennem efter den 2. Verdenskrig. I gamle dage naturligvis med et fokus på at opnå den størst mulige konjunkturstabilisering, mens der i mere moderne tid har været fokuseret især på en nødvendig strukturtilpasning af de enkelte økonomier (en udbudsorienteret forankret økonomisk politik), men også i nogle situationer som tidligere nævnt ved at holde hånden under niveauet for den aggregerede efterspørgsel i samfundet, når økonomierne virkelig blev slået ud af kurs.

I denne henseende har megen af den praktiske udformning af økonomisk politik i mange lande haft et keynesiansk skær. Nogle gange selvfølgelig med et klarere lys end andre gange. Og i visse situationer havde udformning af den økonomiske politik en helt anden teoretisk forankring. Men alligevel synes det rimeligt at konkludere, at med et økonomisk politisk perspektiv har keynesianismen været til stede ganske længe. I et temanummer fra foråret 2020 i tidsskriftet *Review of Keynesian Economics* beskæftiger flere bidrag sig således med den aktuelle status af den keynesianske teori, og her er den generelle konklusion netop den, at økonomisk politisk set er keynesianismen stadigvæk levende og aktivt til stede i "real life". Og som sådan kom The Great Recession for mange til at virke som et "wake-up-call"; det styrkede klart forståelsen for både det brugbare og det nødvendige i at forfølge en keynesiansk økonomisk politisk strategi (se f.eks. Eichengreen, 2020; Fazzari, 2020 og Rowthorn, 2020).

Makroteoretisk set er svaret mere valent. Siden 2. Verdenskrig var der jo en periode med både monetarisme som ny-klassisk tænkning, som satte den keynesianske teoriforståelse i skammekrogen. Men i moderne tid, hvor den New Neoclassical Synthesis (NNS) har været totalt dominerende, er der sket en tilbagevenden til en tankegang, der igen fokuserer afgørende på imperfektioner og fleksibilitetsproblemer i løn- og prisdannelsen – dette er det klare ny-keynesianske element i NNS (men selvfølgelig på en anderledes og ganske mere raffineret måde end, hvad der kendetegnede den oprindelige neoklassiske syntese). Først på sigt virker markedsmechanismen optimalt. Her bringes økonomierne tilbage på deres optimale ligevægtstrend. Og undervejs kan der selvfølgelig være brug for at justere økonomierne gennem en ændring i den økonomiske politik, hvis denne kan gøre en positiv forskel.

Men for nogle er det ovenstående ikke udtryk for, at keynesianismen er levende. For nogle af disse har keynesianismen været død siden makroteorien med den oprindelige neoklassiske syntese fejlfortolkede og forlod de guidelines, som Keynes med sin *General Theory* gav teoretisk som også metodologisk. Og disse post keynesianske økonomer har lige siden da forfægtet, hvad de mener er den rette fortolkning af Keynes: hans teoridannelse er ikke et specialtilfælde om en økonomi i krise kendetegnet ved infleksibilitet i især løndannelsen; det er en generel teoridannelse, som kan analysere makroøkonomiske udfald med fuld beskæftigelse såvel som situationer med krise og depression som overophede forløb. Man bør derfor skelne mellem ”Keynesian economics” og ”the economics of Keynes” for nu at henvise til en berømt bogtitel fra 1968 (skrevet af Axel Leijonhufvud).

Er den post keynesianske tænkning marginaliseret?

Hvis post keynesianerne har ret i deres fortolkning af Keynes, hvorfor har disse så ikke haft mere gennemslagskraft på den makroøkonomiske tænkning efter 2. Verdenskrig, end tilfældet har været? Et entydigt svar herpå gives næppe, men nedenfor påpeges en række forhold, som måske giver nogle flige af sandheden.

For det første har der sjældent været megen dialog mellem mainstreamerne og de mere heterodokse økonomer (jf. eksempelvis Olesen, 2012a). Årsagerne hertil er givetvis flere.

Dels fremstår den post keynesianske tænkning ikke så formaliseret og helstøbt på samme vis, som tilfældet er for NNS; det var jo netop Keynes’ pointe, at der ikke gives ”one model for all seasons”.

Dels udtrykker ikke alle post keynesianske makroøkonomer sig altid på matematisk formelsprog, når de fremsætter teoretiske udsagn – ofte er de af indlysende årsager mere kvalitativt formuleret. Tænk blot på forventningernes centrale betydning som styrende element for agenternes adfærd – med en usikker fremtid, ontologisk som epistemologisk, så giver det næppe megen mening at forsøge at formulere disse præcist matematisk; og den rationelle forventningsdannelse har aldrig virket dragende på post keynesianere. Og som bekendt betragter post keynesianere virkeligheden som en foranderlig størrelse. Det økonomiske system er derfor at betragte som et åbent, socialt og sti-afhængigt system indeholdende mange kvalitative aspekter, der netop ikke alle lader sig beskrive præcist korrekt med en matematisk ”sprogbrug” (jf. Chick og Dow, 2005). På andre stræk er formelle matematiske modeller klart mere anvendelige (og brugbare), når teoriudsagn skal modelleres og et givet problem analyseres; tænk eksempelvis på post keynesiansk vækstteori. Og empirisk set har mange post keynesianere intet besvær eller problemer med at anvende en økonometrisk belysning – i denne henseende er de meget mainstream-like i deres anvendte approach. Tænk blot på alle de Stock Flow Consistent, SFC, modelarbejder der løbende publiceres.⁵

Dels har mange mainstreamere nok opfattet kritikken fra flere post keynesianere som en forældet kritik rettende sig imod en makroøkonomisk tænkning, der er ældre og anderledes end det, der i dag repræsenteres af den moderne makroøkonomiske mainstream. Kritikken har derfor for dem virket irrelevant. Og rigtigt er det da også, at mainstream har udviklet sig siden de første benchmark DSGE-modeller så dagens lys. Og rigtigt er det også, at nogle af de heterodokse økonomer har haft svært ved at erkende disse forandringstiltag og give mainstream anerkendelse herfor. Og så dog alligevel; det er tvivlsomt, om den makroøkonomiske mainstream fortælling nogensinde kommer til at bortkaste sin klassisk orienterede ligevægtsdragt. For mange non-mainstreamere er det netop dette aspekt, som gør grundlæggende ondt. Med en klassisk teoretisk klædedragt kan visdommen fra det keyneske univers ikke forstås korrekt; jf. eksempelvis fremstillingen hos Jespersen (2009). Eller som Pernecky og Wojick (2019: 769 og 770) udtrykker sig: ”Det keyneske paradigme og den generelle ligevægtsteori er fundamentalt set forskellige. At forsøge at inkorporere Keynes’ tænkning ind i en generel ligevægtsramme giver blot anledning til misforståelser og fejlfortolkninger ... hvorfor få (om overhovedet nogle) af de teoretiske kernelementer i *General Theory* ikke rigtig har fundet indpas i den moderne makroøkonomiske mainstream” (oversat af forfatter).

For det andet er der måske en ideologisk dimension, som gør sig gældende. Grundlæggende har økonomi at gøre med markedsdirigerede økonomier. Det var netop gennem et sådant institutionelt set up, at økonomis far Adam Smith forudså, at et sådant system kunne levere den ønskede vare: mere velstand til de mange, uden at det sker på nogens bekostning; se eksempelvis (Olesen og Pedersen, 2002: kapitel 3). Og som bekendt er Adam Smith også en af fædrene til liberalismen. Så økonomer, som de er flest, har vel næppe svært ved at få sympati for en sådan politisk tankegang. I moderne tid har der tilsvarende længe blæst neoliberaler vinde over mange af de vestlige lande. Og dette har naturligvis også påvirket den økonomiske tænkning, og den måde, hvorpå økonomi som fag doseres på uddannelsesinstitutionerne (se eksempelvis Ngulube, 2018). Og det har også haft konsekvenser for synet på, hvilken form for økonomisk politik det var acceptabelt at føre. I en europæisk kontekst skal den førte austerity-politik således måske også begrundes i en ”en konservativ modstand mod ’big government’ og dermed kan forsvaret for nødvendigheden af austerity vise sig at være en bekvem undskyldning for at få skåret i de offentlige udgifter og gjort den offentlige sektor mindre” (oversat af forfatter) (jf. Rowthorn, 2020: 7). Og gav keynesianismen ikke netop baggrunden for, at der efter den 2. Verdenskrig kunne opbygges betydelig omfattende velfærdssystemer i mange lande med store offentlige sektorer og en væsentlig beskatning til følge? Så vejrer der ikke et rødt skær over både Keynes⁶ og de heterodokse post keynesianske økonomer? Og inden for økonomi er det sjældent sådan, at modsætninger mødes og harmoniske forhold opstår.

For det tredje er megen af den post keynesianske økonomisk-politisk forståelse forankret i en opfattelse af, at den samlede efterspørgsel bør gives en

afgørende betydning. Med en kendt parafrase: hold øje med beskæftigelsen – underforstået den fulde beskæftigelse – så vil mange af de andre potentielle økonomiske problemer forsvinde af sig selv (f.eks. frygten for kraftige offentlige budgetunderskud). Og siden monetarismen og den ny-klassiske forståelse brød igennem i 1970'erne, har megen økonomisk politisk forståelse været centreret omkring udbudsforhold: fokuser på den nødvendige strukturtilpasning, så klarer på sigt markedsmekanismen eventuelle problemer med beskæftigelsen. Et egentligt efterspørgselsfokus er sjældent hverken særligt nødvendigt eller interessant. Et sådant synspunkt ligger dog mere underdrejet efter årene med The Great Recession og den nuværende Covid-19-pandemi. Det er efterhånden gået op for de fleste, at efterspørgselsforhold ikke generelt kan negligeres. I hvert tilfælde ikke på det kortere sigt. Efterspørgsels betydning også på lang advokeres som regel alene af post keynesianske økonomer (se f.eks. Skott, 2016).

 Eksempelvis har økonomistuderende herhjemme som også internationalt efterlyst en bredere tilgang til økonomi som fag betragtet. Eller alternativt formuleret: de har efterlyst mere pluralisme

Som belyst i det forrige afsnit, så er det især, hvad angår økonomisk politik, at også mainstream nu udviser en eller anden form for keynesiansk forståelse. Og når netop The Great Recession dokumenterede, at også moderne globalt forankrede økonomier ikke er krisefrie, så burde også heterodokse økonomiteorier have fået en bedre mulighed for at etablere sig. Eksempelvis har økonomistuderende herhjemme som også internationalt efterlyst en bredere tilgang til økonomi som fag betragtet. Eller alternativt formuleret: de har efterlyst mere pluralisme. Så er der håb forude for post keynesianerne? Måske. Det får tiden vise. Nogle udtrykker sig klarere og med færre forbehold. Således fremhæver Guizzo (2020: 119): ”Den post keynesianske tradition har pådraget sig en større opmærksomhed de seneste år især efter The Great recession i de akademiske miljøer og fremstår nu som en veldefineret forskningstradition” (oversat af forfatter). Om dette så også indebærer evnen til at få hul igennem til de mere mainstream-like miljøer, er noget ganske andet. Men kan den post keynesianske skole tiltrække unge og moderne uddannede økonomer med en større eller mindre bagage af makroøkonomisk mainstream teoriforståelse, der nu skal sættes i perspektiv, er der nok en bedre mulighed for kommunikation og måske endda en vis form for indflydelse, end hvad ”gamle” post keynesianske økonomer har oplevet. De unge har måske ikke så meget fokus rettet mod kritik af mainstream som det væsentligste, men snarere det at fokusere på, hvorledes makroteorien fremadrettet kan udformes mere hensigtsmæssigt (og pluralistisk) afspejlende fænomener fra ”real life” på bedre vis, end hvad der har været gældende for den hidtidige mainstream forståelse. Teoretisk indflydelse og gennemslagskraft kan måske bedst opnås ved en ”step by step”-strategi – eksempelvis ved at forskellige teoriretninger

på forskellige områder forsøger at komplementere hinanden – snarere end at vente på et egentlig paradigmeskift?

Unge økonomer må først som sidst følge deres overbevisning

Hvorom alting er, så har heterodokse økonomer haft det svært længe. Makroøkonomisk set har disse rejst megen kritik mod mainstream, men egentlig uden den store gennemslagskraft. Lydhørheden hos mainstreamerne og lysten til at deltage i en respektfuld gensidig berigende teoretisk dialog har været begrænset. Om det også vil fortsætte sådan fremadrettet, får tiden vise. Givet er det dog, at den post keynesianske røst ikke forstummer. Selv om et liv som måske marginaliseret økonom kan have sine besværligheder, så vil der forhåbentlig alligevel blive ved med at komme nye unge økonomer til denne tænkning. Hvis ikke uddør skolen selvfølgelig af sig selv med tiden. Lad nogle spørgsmål fra Marc Lavoie til Victoria Chick – begge ledende post keynesianske økonomer – afslutte denne artikel.

I interviewet spørges der (Lavoie, 2020: 7-8): ”Der er et spørgsmål, som vi altid stiller – har du nogle råd til unge økonomer, som finder den post keynesianske tænkning interessant og inspirerende? Jeg ville egentlig hade at være i deres situation; i moderne tid er strukturen indenfor den akademiske verden noget ondskabsfuld – der er kun plads til mainstream-fortællingen; heterodokse alternativer er der ikke rigtig rum til; så de unge, der er tilhængere af en sådan opfattelse, får det svært – det bliver vanskeligt for dem at gøre en videnskabelig karriere indenfor den universitære verden. – Men er der intet positivt at fremhæve? – joh, hvis du virkelig mener, at den post keynesianske måde at forstå økonomi på er den rigtige måde, så kan du selvfølgelig kun gå videre ad dette spor. Hvad ellers skulle du gøre? Jeg var så lykkelig i min tid at komme ind i den akademiske verden, hvor også anderledes opfattelser end den herskende var tilladte – dengang var der også rum for heterodokse alternativer – du er nødt til at følge den retning, som du mener, er den rigtige. Hvad ellers skal du gøre? Det er den eneste måde, som grundlæggende kan give dig ro og gøre dig tilfreds” (oversat af forfatter).

Noter

- 1 Som sådan bidrog Keynes selv med især to væsentlige bidrag: hans forsøg på en opsamling af debatten efter udgivelsen af *The General Theory* fra 1936 i Keynes (1937) og hans bidrag "How to Pay for the War" fra 1939/40.
- 2 Således påpegede en af de førende økonomer indenfor tankegangen, (Woodford, 2009: 268 og 274), at: "mens godt nok ikke alle problemer inden for makroteorien er løste, så er der blandt ledende makroøkonomer ikke længere nogen fundamental uenighed om, hvilke spørgsmål man ønsker svar på og ej heller ved hjælp af hvilken teoretisk forståelsesramme og hvilke empiriske metoder man skal forsøge at øge det makroøkonomiske vidensniveau ... [og dette sker konkret ved netop at anvende NNS-tankegangen og DSGE-modellerne, idet] ... der er i realiteten ingen andre relevante og brugbare alternativer hertil" (oversat af forfatter).
- 3 I en dansk kontekst har Jesper Jespersen været en af de få, som igen og igen har rejst sin kritiske røst mod den moderne makroøkonomiske mainstream. Eksempelvis ved hans disputats fra 2007, der især fokuserede på metodologiske spørgsmål (jf. Jespersen, 2009).
- 4 I en EU-sammenhæng blev der dog også forfulgt en "austerity"-strategi. Med denne forarmelsens politik – selv ikke så skarpe 1. semester-studerende i økonomi kan forklare, hvorfor sådanne indgreb gennem også effekten fra de automatiske stabilisatorer ikke får et aktuelt offentligt budgetproblem til at forsvinde, men tværtimod har en indbygget tendens til at forværre budgetproblemerne i de kommende år – blev det lavkonjunkturelle forløb i EU forlænget i et unødigt omfang.
- 5 I en dansk sammenhæng kan der eksempelvis henvises til det modelarbejde, der foretages på Aalborg Universitet af makrogruppen. Der er således udarbejdet en empirisk "state of the art"-model for dansk økonomi (jf. Byrialsen og Raza, 2019), der danner basis for flere analyser af forskellige makro tiltag.
- 6 Om end f.eks. (Fuller, 2019) forsøger at argumentere for den opfattelse, at Keynes faktisk var socialist, så er det helt dominerende synspunkt i Keynes-forskningen i overensstemmelse med Robert Skidelskys fortolkning, når han ofte har påpeget, at Keynes i sin grundholdning var liberal igennem hele sit liv.

Litteratur

- Blanchard, Olivier og Leigh, Daniel (2013), "Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers", *IMF Working Paper – WP/13/1*, International Monetary Fund 2013.
- Bork, Lasse (2019), "Et tilbageblik på den globale finanskrise et årti senere" i Finn Olesen og Mogens Ove Madsen, red., *Mod strømmen – en stridsmand fylder 70 – et festskrift til Jespersen*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, pp. 65-81.
- Byrialsen, Mikael Randrup og Finn Olesen (2014), "DSGE: den makroøkonomiske baseline model – en introduktion og en kritik", *Økonomiska Samfundets Tidsskrift*, 2: 74-89.
- Byrialsen, Mikael Randrup og Raza, Hamid (2019), "An empirical stock-flow consistent macroeconomic model for Denmark", *Annandale-on-Hudson, NY: Levy Economics Institute of Bard College*, Working Paper Collection No. 942.
- Chick, Victoria og Sheila Dow (2005), "The meaning of open systems", *Journal of Economic Methodology*, 12(3): 363-81.
- Christiano, Lawrence o.a. (2018), "On DSGE Models", *Journal of Economic Perspectives*, 32(3): 113-40.
- Eichengreen, Barry (2020), "Keynesian economics: can it return if it never died?", *Review of Keynesian Economics*, 8(1): 23-35.
- Fazzari, Steven (2020), "Was Keynesian economics ever dead? Is so, has it been resurrected?", *Review of Keynesian Economics*, 8(1): 46-60.
- Fuller, Edward (2019), "Was Keynes a socialist?", *Cambridge Journal of Economics*, 43(6): 1653-82.
- Galí, Jordi (2018), "The State of New Keynesian Economics: A Partial Assessment", *Journal of Economic Perspectives*, 32(3): 87-112.
- Goodfriend, Marvin (2004), "Monetary Policy in the New Neoclassical Synthesis: A Primer", *Federal Reserve Bank of Richmond Economic Quarterly*, Summer: 21-45.
- Guizzo, Danielle (2020), "Why does the history of economic thought neglect Post-Keynesian economics?", *Review of Keynesian Economics*, 8(1): 119-37.
- Jespersen, Jesper (2009), *Macroeconomic Methodology: A Post-Keynesian Perspective*, Edward Elgar.
- Keynes, John Maynard (1936), *The General Theory of Employment, Interest and Money*, The Collected Writings of John Maynard Keynes Vol. VII, The Macmillan Press 1973.
- Keynes, John Maynard (1937), "The General Theory of Employment", her fra *The Collected Writings of John Maynard Keynes, Vol. XIV*, Macmillan, Cambridge University Press 1973: 109-23.
- Keynes, John Maynard (1940), "How to Pay for the War", *The Collected Writings of John Maynard Keynes Vol. IX*, Macmillan & St. Martin's Press 1972: 367-439.
- Lavoie, Marc (2020), "'If you are convinced that post-Keynesian economics is a good way of thinking, get on with it' – Interview with Victoria Chick", *Euro-*

- pean Journal of Economics and Economic Policies: Intervention*, 17(1): 1-8.
- Modigliani, Franco (1944), "Liquidity Preference and the Theory of Interest and Money", *Econometrica*, January: 45-88.
- Olesen, Finn (2007), "Kritisk realisme og post keynesianisme – et alternativ til mainstream", *Økonomiska Samfundets Tidsskrift*, 3: 129-38.
- Olesen, Finn (2008), "Keynes' metodologi og makroøkonomisk forskning – et bud på en belysning", *Økonomi & Politik*, 81(1): 46-65.
- Olesen, Finn (2009), "Idealiseret økonomisk adfærd – nogle metodologiske refleksioner", *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 3: 349-66.
- Olesen, Finn (2010), "Uncertainty, bounded rationality and post-Keynesian Macroeconomics", *European Journal of Economics and Economic Policies – Intervention*, 7(1): 109-24.
- Olesen, Finn (2012), "Makroøkonomisk tænkning og kravet om realisme", *Økonomiska Samfundets Tidsskrift*, 3: 143-56.
- Olesen, Finn (2012a), "Om den gode videnskabelige dialog – en kommentar", *Erhvervshistorisk Årbog*, 1: 1-8.
- Olesen, Finn (2014), "Sætter kriser mainstream tænkningen under pres?", *Erhvervshistorisk Årbog*, 1: 1-9.
- Olesen, Finn (2019), "Milton Friedman om pengepolitik – En skelsættende Presidential Address fra 1967", *Erhvervshistorisk Årbog*, 1: 1-12.
- Olesen, Finn og Kurt Pedersen (2002), *Den økonomiske teoris rødder – fra Aristoteles til Lucas*, Systime Academic.
- Pernecky, Mark og Paul Wojick (2019), "The problematic nature and consequences of the effort to force Keynes into the conceptual cul-de-sac of Walrasian economics", *Cambridge Journal of Economics*, 43(3): 769-84.
- Rowthorn, Robert (2020), "The Godley-Tobin Lecture: Keynesian economics – back from the dead?", *Review of Keynesian Economics*, 8(1): 1-20.
- Skott, Peter (2016), "Public debt, secular stagnation and functional finance" i Mogens Ove Madsen og Finn Olesen, red., *Macroeconomics After the Financial Crisis – A Post-Keynesian perspective*, London: Routledge, pp. 20-37.
- Taylor, Gareth (2015), "Economics: A subject in crisis?", *Teaching Business & Economics*, 19(1): 15-8.
- Woodford, Michael (2009), "Convergence in Macroeconomics: Elements of the New Synthesis", *American Economics Journal: Macroeconomics*, 1(1): 267-79.